

HAVASI ZSUZSANNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

„Boszorkánynak lenni mondotta minden igaz ok nélkül” – Beszédaktusok közvetítése becsületsértési perekben

A boszorkányság vádjának fennállásakor egyes esetekben nem a boszorkánynak kikiáltott személyt, hanem szidalmazóját fogják perbe – így becsületsértési perek közvetítik a boszorkányidentitás megképzésére tett sikertelen kísérleteket.

Az ilyen iratok beszédaktusokról adnak számot a történetiségben, ugyanis SEARLE-i asszertívumok váltják ki a beszélők ellen indított pereket, szolgálnak vádpontként.

Történeti pragmatikai kutatásomban „A magyarországi boszorkányság forrásai I–IV.” gyűjtésből válogatva elemzek becsületsértési pereket, kettős céllal. Egyrészt történeti beszédaktusnak feltételezem a *boszorkánynak mond* kifejezés rögzítette beszédcselekvést, vizsgálom a becsületsértésnek minősített asszertívumokról való beszámolás módját, ahol lehetséges, a rögzített beszédaktus tükrében. Másrészt abból kiindulva, hogy a becsületsértési perek alperesei és felperesei is gyakran házaspárok, vizsgálom, hogy a beszédaktus kimondásához kapcsolt személyt meghatározza-e a boszorkányper, vagy a pár egészéhez köti azt. Kérdéses továbbá, hogy a boszorkányidentitáshoz sikertelenül társított személyek esetében elkülöníti-e a párokat a beszédaktus kimondója, vagy pedig a családot együttesen éri-e a rágalmazásnak minősülő megállapítás.

Felhasznált irodalom:

- ILYEFALVI EMESE 2010. „[...] akar mi lellyen benneteket mingyart Emberre gyana-koztok”. Boszorkányfenyegetések pragmatikai elemzése. In: SZÉKELY TÜNDE szerk., XI. RODOSZ konferenciakötet. RODOSZ – Clear Vision, Kolozsvár. 75–92.
- SÁROSI ZSÓFIA 2003. Történeti szociopragmatika – magyar nyelvtörténet más megközelítésben. *Magyar Nyelv* 99: 434–448.
- SEARLE, JOHN R. 1975. A taxonomy of illocutionary acts. In: GUNDERSON, KEITH ed., *Language, mind and knowledge*. Minnesota Studies in the Philosophy of Science 7. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- SZILI KATALIN 2004. *Tetté vált szavak*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- TÁTRAI SZILÁRD – CSONTOS NÓRA 2009. Perspectivization and modes of quoting in hungarian. *Acta Linguistica Hungarica* 56: 441–468.